

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3013/2015. (I. 27.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés alapján indult eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Czine Ágnes* és *dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Kiss László* és *dr. Lévy Miklós* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata, (3) bekezdése és a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 42. § 2. fordulata, 44. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Indokolás

- [1] 1. A Szegedi Ítéltábla II. számú büntető fellebbviteli tanácsa az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt BF.II.10/2014. szám alatt indult büntetőügyben, a 2014. április 3. napján megtartott másodfokú nyilvános ülésen a 33/II. sorszámú végzésével az eljárást felfüggesztette azzal, hogy az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi.
- [2] Az ítéltábla 2014. április 9-én kelt beadványában indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés c) pontja az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg az 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulatát („vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja”) és a (3) bekezdését, valamint a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 42. § 2. fordulatát („vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja”) és 44. § (1) bekezdését, mert azok az Emberi Jogok Európai Egyezményének (azaz nemzetközi szerződésnek, a továbbiakban: Egyezmény) a 3. Cikkébe ütköznek, azzal ellentétesek.
- [3] Az Alkotmánybíróság eljárásának lefolytatásához szükséges bírói kezdeményezés alapját az indítvány szerint az Abtv. 32. § (1) és (2) bekezdése, valamint

a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 266. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti rendelkezés képezi.

[4] Az indítvány utal arra, hogy a folyamatban lévő büntető ügyben mindkét Btk. említett szabályainak az alkalmazása felmerül.

[5] 1.1. Az 1978. évi IV. törvény 2013. június 30. napjáig hatályban volt 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata, illetve a 2013. július 1. napjával hatályba lépett Btk. 42. § 2. fordulata egyaránt lehetővé teszi annak kimondását, hogy a törvényben meghatározott bűncselekmények esetén az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra.

[6] A bírói kezdeményezés szerint „a Szegedi Ítéltáblán Bf.II.10/2014. számon indult büntetőügyben „[az] első rendű vádlott védelmét ellátó vezető védő indítványozta, hogy az ítéltábla az eljárást a hivatkozott eljárásjogi rendelkezés alkalmazásával függessze fel és kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását.

[7] Indokolását az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) előtt *Vinter és társai kontra Egyesült Királyság* ügyében (66069/09, 130/10 és 3896/10) az EJEB Nagykararaja által 2013. július 9. napján kihirdetett ítéletének az Egyezmény 3. Cikke megsértését megállapító rendelkezésére alapította, miszerint:

»A Nagykarara értékelése

2. Az életfogytig tartó szabadságvesztés

114. Valójában az európai és nemzetközi jog ma már tisztán támogatja azt az elvet, hogy minden fogvatartottnak – beleértve az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet – biztosítani kell a rehabilitáció lehetőségét, és a szabadulásra való esélyt, ha a rehabilitáció sikeres volt.

3. Az életfogytig tartó szabadságvesztést kimondó ítéletekre vonatkozó általános következtetés

120. Az összehasonlító- és a nemzetközi jogi anyagok világosan azt támogatják, hogy jelen kell legyen egy olyan meghatározott mechanizmus szerint működő intézmény, amely biztosíték arra, hogy legalább huszonöt esztendő elteltével sor kerüljön felülvizsgálatra, majd ugyanígy további időszaki felülvizsgálatokra is . [...]

121. Mindebből következik, hogy amennyiben a belső jog nem tesz lehetővé a 120. pont szerinti felülvizsgálatot, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés nem felel meg az Egyezmény 3. Cikkében foglalt elveknek.

122. [...] Az életfogytig tartó börtönbüntetésre ítéltnek joga van arra, hogy már az ítélet meghozatalakor tudja, hogy hogyan kell viselkednie ahhoz, hogy szabadulására esély nyíljon, és hogy milyen feltételek mellett (beleértve

a lehetséges felülvizsgálat időpontját) nyílik lehetőség arra, hogy a további szabadságvesztés végrehajtása alól mentesüljön. Ebből kifolyólag az olyan nemzeti jog, amely nem biztosít lehetőséget a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés ilyen jellegű felülvizsgálatára, nincs összhangban az Egyezmény 3. cikkével, és ez az összeférhetetlenség nem később, hanem már az ítélet meghozatalakor felmerül.«”

- [8] A védő által hivatkozottak szerint a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben egyaránt alkalmazható (a bűncselekmény elkövetésekor, illetve az elbírálásakor hatályos) két Büntető Törvénykönyv hivatkozott rendelkezései nem felelnek meg ezeknek az elveknek, ezért e belső jogszabályok az Egyezmény 3. Cikkébe ütköznek.
- [9] 1.2. Az Ítélet tábla a védő indítványát alaposnak ítélte. Az Egyezmény – a kihirdetése folytán – a belső jog részévé vált, de az – a bíróság álláspontja szerint – nem közvetlenül alkalmazandó. A felhívott anyagi büntetőjogi szabályok – a hivatkozott *Vinter és társai kontra Egyesült Királyság* ügyben az EJEB által a fentiek szerint meghozott ítélet hivatkozott pontjára figyelemmel – az Egyezmény 3. Cikkével ütköznek, amely szerint „Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”
- [10] Szükségesnek tartotta megjegyezni az Ítélet tábla, hogy az indítványa benyújtásakor nincs olyan jogerős ítélete az EJEB-nek, amely Magyarországon elítélt személy esetében azonos jogi alapon előterjesztett panasz tárgyában hozott volna ilyen tartalmú döntést. A bíróság álláspontja szerint ennek ellenére a *Vinter és társai kontra Egyesült Királyság* ügyben a Nagykamara által hozott ítéletnek valamennyi Európa Tanácsi Tagállamra (Szerződő Fél) nézve – így Magyarországra is – kötelező hatálya van: Magyarország Alaptörvénye Q) cikk (2) bekezdése szerint Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A (3) bekezdés pedig kimondja, hogy Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé. Az Ítélet tábla szerint a felhívott anyagi büntetőjogi rendelkezések az EJEB hivatkozott ítéletnek említett részeit alapul véve sértik az Egyezmény 3. Cikkét.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság 2014. szeptember 2-án kelt megkeresésével beszerezte az igazságügyi miniszter írásbeli véleményét. Az indítvány benyújtását követően, 2015. január 1-jén hatályba lépő változásokra tekintettel az igazságügyi miniszter 2014. december 29-én kiegészítette véleményét.

- [12] 3. Az indítvány benyújtásakor hatályban volt szabályozás, a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv. tvr.) értelmében életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyt akkor lehetett feltételes szabadságra bocsátani, ha ennek lehetőségét az ítéletet hozó bíróság nem zárta ki.
- [13] 2015. január 1-jétől a Bv. tvr.-t hatályon kívül helyezte a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.).
- [14] 4. Az indítvány benyújtását követően az Országgyűlés törvényt alkotott a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról. A 2014. évi LXXII. törvény 93–162. §-ai módosították a Bv. tv.-t.
- [15] Ezzel lényegesen módosult az indítvány benyújtásakor fennállt az a jogi helyzet, amely az indítványra okot adott.
- [16] 5. Az Abtv. 53. § (6) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz kivételével az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány nem vonható vissza. Az Abtv. 59. §-a szerint az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti.
- [17] Az Ügyrend 67. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az Abtv. 59. §-a alapján végzésben megszüntetheti az eljárást a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén. A (2) bekezdés e) pontja kimondja, hogy okafogyottá válik az indítvány különösen, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált.
- [18] A jelen esetben az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2015. január 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [19] Az eljárás megszüntetésére vonatkozó többségi döntéssel egyetértek, mert az indítvány benyújtását követően alapvetően megváltoztak az irányadó jogszabályok. Ugyanakkor az indítvány benyújtása utáni jogalkotás tükrében indokoltnak tartom – különösen a nemzetközi követelményekre tekintettel – a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés jogintézményével összefüggő egyes kérdések részletesebb áttekintését.
- [20] Az EJEB gondolatmenete a *Kafkaris kontra Ciprus* (21906/4), 2008. február 12., és az *Iorgov kontra Bulgária (II)* (36295/02), 2010. szeptember 2. ügyekből már ismert azon tételből indult ki, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés nem ütközik az Egyezmény 3. Cikkébe csupán annak következtében, hogy a fogva tartás adott esetben ténylegesen az elítélt haláláig tart, *feltéve*, ha az életfogytig tartó szabadságvesztés egyébként *de jure* és *de facto* mérsékelhető. Az sem ütközik az Egyezmény 3. Cikkébe, ha az elítéltnak joga van ugyan a büntetés tartamának a felülvizsgálatára, de azon az alapon utasítják el a kérelmét, hogy veszélyes a társadalomra. Az állam ugyanis a társadalom irányában fennálló pozitív kötelezettségét teljesíti akkor, amikor az elítélt fogva tartását nem szakítja meg, tekintettel arra, hogy az elítélt továbbra is veszélyesnek minősül.
- [21] Az életfogytig tartó szabadságvesztés tehát az Egyezmény 3. Cikkével összhangban állónak tekinthető, ha a szabadlábra helyezés és a felülvizsgálat lehetősége fennáll, amelyre azért van szükség, mert az elítélt kizárólag törvényes büntetés-végrehajtási célokból tartható fogva. Ezen célok magukban foglalják a büntetést, az elrettentést, a közösség védelmét és a reszocializációt. A célok azonban nem statikusak, és jelentőségük változhat a büntetés tartama alatt, különösen egy hosszú tartamú fogva tartás esetén. Az európai büntetőpolitika hangsúlya – ahogyan az több, az ítéletben felsorolt dokumentumból

megállapítható – a szabadságvesztés alatti rehabilitációra helyeződött, még az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében is. Az Egyezmény 3. Cikkének való megfelelés tehát csak úgy értelmezhető, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés csökkentésére lehetőséget kell biztosítani, ha a büntetés végrehajtásának célja, alapja – az elítélt sikeres rehabilitációja folytán – már nem áll fenn.

- [22] Az EJEB ezen a ponton mozgásteret ad az Egyezményben részes tagállamoknak abban a tekintetben, hogy a felülvizsgálatot (csökkentést) bírói vagy közigazgatási úton biztosítják-e, mert ez a kérdés a mérlegelési jogkörükbe tartozik. A felülvizsgálatra vonatkozó szabályozásnak és gyakorlatnak azonban világosnak, nyilvánosnak kell lennie, mert az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személynek joga van tudni már az elítélésakor, hogy a szabadlábra kerülése érdekében milyen feltételeknek kell megfelelnie, beleértve azt is, hogy az ítéletének a felülvizsgálatára mikor kerülhet sor.
- [23] Meg kell jegyezni, hogy a kegyelmezési rendszer transzparenciája nélkülözhetetlen, különösen abból a szempontból, hogy a döntések indokai eljuthassanak az elítélthez, illetve közismert legyen a kegyelmezési gyakorlat. Véleményem szerint a *Harakchiev és Tolumov kontra Bulgária* (15018/11. és 61199/12. számú, 2014. július 8-i ítélet) ügynek ez az egyik fontos tanulsága, ahol a kegyelmezési bizottság rendszeresen publikálta a döntések indokainak statisztikájának összefoglalóit. Az EJEB ezt a megoldást különös előrelépésként értékelte (az ítélet 259. pontja), hiszen ezáltal teljesülhet a felvázolt elvrendszer azon része, hogy az elítélt az ítélet kiszabásakor tisztában lehessen a jövőbeli kilátásaival.
- [24] Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy az első felülvizsgálat időpontjával kapcsolatban, szakmai körökben egy sajátos „számháború” alakult ki arra vonatkozóan, hogy az EJEB 25, 30 vagy akár 40 évet tart elfogadhatónak. Álláspontom szerint az EJEB elég határozottan – a Nemzetközi Büntető Törvényszéket (ICC) létrehozó egyezményben részes 121 tagállam többségének gyakorlatára alapozva – első esetben 25 év után, majd azt követően periodikusan tartja kívánatosnak az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatát.
- [25] Álláspontom szerint az első felülvizsgálat időpontjának minél távolabbra történő kitolásával a jogalkotás átvállalja a felülvizsgálatot végző szakemberek felelősségét, ahelyett, hogy a veszélyesség megítélését rájuk bízna. A nemzetközi többségi gyakorlattól való eltérés felvállalása is kérdéses lehet, hiszen szakmai okok azt kevésbé indokolják, tekintettel arra, hogy alapos felülvizsgálat elvégzése esetén a társadalom védelme bármely időpontban ugyanúgy biztosítható.

- [26] Ha megvizsgáljuk azt, hogy milyen precedensekre alapozhatók a fogva tartás első felülvizsgálatára vonatkozó különböző időtartamok, akkor úgy tűnik, hogy a 40 év a *Törköly kontra Magyarország* (4413/06. számú, 2011. április 5-i határozat) ügyben hozott döntésből származik, amelyben az EJEB látszólag tudomásul vette ezt a várható szabadulási időpontot. Az EJEB azonban a *Magyar kontra Magyarország* (73593/10 számú, 2014. május 20-i ítélet 55–57. pontjaiban) ügyben külön megindokolta, hogy a *Törköly kontra Magyarország* ügyben azért nem vizsgálta részleteiben a magyar kegyelmi rendszer jellemzőit, mert ebben az esetben az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás nem volt kizárt. A 40 éves várakozási időtartam állásponatom szerint nem megfelelő, túlságosan hosszú. Ezen álláspont kialakításánál figyelembe vettem azt is, hogy az elítéltek kora is nagy jelentőséggel bír ilyen hosszú felülvizsgálati idő esetén. Bizonyos korú elítéltek tekintetében a kötelező felülvizsgálat egyáltalán nem történhet meg és ez felveti a diszkrimináció tilalmának kérdését is.
- [27] A 30 éves időhatár pedig valószínűleg a *Bodein kontra Franciaország* (40014/10. számú, 2014. november 13-i) ítéletből került át a szakmai köztudatba azzal, hogy az EJEB eltérve korábbi álláspontjától, hajlamos elfogadni az első felülvizsgálatra irányadó, 25 évnél hosszabb időtartamot is. A *Bodein* ügy azonban véleményem szerint nem jelent lényeges változást és elmozdulást az EJEB gyakorlatában a hosszabb (30 éves) időtartam felé. A francia Btk. szerint ugyanis az első felülvizsgálatot a *fogva tartás kezdő időpontjától* számított 30 év múlva kell lefolytatni. Bodeint 2004-ben tartóztatták le. A felülvizsgálat törvényes időpontja tehát a francia jog szerint leghamarabb 2034-ben következhet be. Bodein 2008-ban, az ítélet jogerős kiszabásakor szembesült azzal, hogy életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, valamint azzal, hogy ez a tény milyen következményeket von maga után. Az előzetes fogva tartás beszámítása miatt már csak 26 éve volt hátra a francia jog szerinti kötelező felülvizsgálatig. Az EJEB szerint ennyi eltérés – a 25 évhez képest – pedig megengedhető a nemzeti államok mérlegelési joga tekintetében. Állásponatom szerint ebből az ítéletből inkább az tűnik ki, hogy az EJEB az ítélet jogerős kiszabásának időpontját is elfogadja a 25 éves várakozási idő kezdetének. Megjegyzem, hogy ez sem növelheti meg azonban – az EJEB gyakorlata alapján jelentősen – a 25 éves időtartamot, hiszen egyfelől a fogva tartás, másfelől pedig az eljárás elhúzódásával kapcsolatos strasbourgi esetjogban kialakított időhatárokba ütközhet.
- [28] Mindezek alapján úgy látom, hogy a 25 évhez közelítő időpont lenne elfogadható az első felülvizsgálat időpontjaként, és alapvető garanciális kérdés, hogy

a kegyelmi döntést megalapozó indokok ismertek és hozzáférhetőek legyenek, hiszen ennek hiányában az elítélteknek nem lesz módjuk felismerni a megfelelő magatartáshoz vezető utat, így reszocializációjuk megnehezül.

Budapest, 2015. január 20.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [29] A bírói kezdeményezésnek helytadó határozat akadályát elsődlegesen a végzés indokolásában foglaltaktól eltérő okban látom.
- [30] 1. Kiindulásképpen lényegesnek tartom a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés – egyébként evidenciát képező – fogalmi értelmezését. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés olyan szabadságvesztés büntetés, mely az elítélt szabadságát véglegesen elvonja, anélkül, hogy az igazságszolgáltatás működése keretében feltételes szabadságra bocsátására sor kerülhetne. E büntetés jellege azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az elítélt államfői kegyelem, vagy elvileg akár közkegyelem eredményeként valamikor szabadulhasson büntetéséből. A bírói indítvány előterjesztésekor e büntetési nemet illetően ez volt az irányadó jogi helyzet. A magam részéről nem tudok azonosulni olyan megközelítéssel, mely az államfő kegyelmezési jogkörét az esetleges szabadulás reménye szempontjából figyelmen kívül hagyja.
- [31] 2. A bírói indítvány az 1978. IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulatának és (3) bekezdésének, valamint a Btk. 42. § 2. fordulatának és 44. § (1) bekezdésének megsemmisítésére és ezáltal a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés megszüntetésére irányul. A megsemmisíteni javasolt rendelkezések tartalmazák ugyanis azokat a törvényi elemeket, melyek a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést megkülönböztetik az életfogytig tartó szabadságvesztés azon esetétől, amikor a bírói ítélet maga hagyja meg a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét és amikor az elítélt szabadulásáról az igazságszolgáltatás működése keretében kerül sor döntésre. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése – azt kiszabható büntetésként említve – intézményesíti.

- [32] Az előbbiekből következően a bírói indítvány közvetve az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése említett rendelkezésének felülvizsgálatára irányul, amire az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége. (A jelen ügyön túlmutatóan fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy egyébként, ha egy nemzetközi szerződés és az Alaptörvény között nincs összhang, ennek a feloldására is van lehetőség, de egy más típusú eljárás eredményeként.)

Budapest, 2015. január 20.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós alkotmánybíró különvéleménye

- [33] Nem értek egyet a végzés rendelkező részével. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az indítvány előterjesztését követően beállt jogi helyzet vizsgálatát el kellett volna végeznie.
- [34] El tudom fogadni a többségi döntés azon megállapítását, hogy az indítvány előterjesztése óta történt jogszabályi módosítások nyomán „lényegesen módosult az indítvány benyújtásakor fennállt az a jogi helyzet, amely az indítványra okot adott”. Úgy vélem azonban, hogy ezen változás okán az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna vizsgálnia, hogy a 2014. évi LXXII. tv. 109. §-a által a Bv. tv.-be iktatott rendelkezések maradéktalanul megfelelnek-e az Egyezménynek és az EJEB joggyakorlatának az életfogytig tartó szabadságelvonás büntetést érintően. Ilyen vizsgálat hiányában nem megalapozott a többségi döntésnek az a következtetése, amely szerint a jogszabályi környezet megváltozása az indítvány nyilvánvaló okafogyottságát eredményezte, ami pedig következményként az alkotmánybírói eljárás megszüntetését vonta maga után.
- [35] Álláspontom az alábbi érveken alapul.
- [36] 1. Az alkotmánybírói eljárás megszüntetésének az indokát a többség abban látja, hogy „[a]z indítvány benyújtását követően az Országgyűlés törvényt alkotott a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról. A 2014. évi LXXII. törvény 93–162. §-ai módosították a Bv. tv.-t. Ezzel lényegesen módosult az indítvány benyújtásakor fennállt az a jogi helyzet, amely az indítványra okot adott.”

- [37] Az Abtv. 59. §-a lehetőséget teremt az Alkotmánybíróság számára, hogy „– ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén” megszüntesse az előtte folyamatban lévő eljárást. Az Ügyrend 67. § (1) bekezdése – visszautalva az Abtv. hivatkozott szakaszára – arról rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén végzésben szüntetheti meg az eljárást. A 67. § (2) bekezdése ad támpontokat a testületnek az Abtv. 59. §-a szerinti lehetőség mérlegeléséhez. A többségi döntés ezek közül az e) pontra hivatkozik, amely szerint különösen akkor válik okafogyottá az indítvány, ha „az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált”.
- [38] Úgy vélem, hogy a többségi döntés fenti hivatkozása nem megalapozott. Álláspontom szerint az Abtv. 59. §-ának és az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontjának alkalmazásához a megváltozott jogi helyzet tartalmi vizsgálatára lett volna szükség. Az Alkotmánybíróság azonban a többségi álláspont kialakításkor nem tett mást, mint konstataciókat a jogszabályi környezet átalakulásáról. Abban látom a többségi döntés indokolásának legfőbb hiányosságát, hogy nem szolgál magyarázattal arra, hogy az adott eljárás folytatására okot adó körülmény miért nem áll már fenn, vagy az indítvány egyéb okból miért vált tárgytalanná.
- [39] 2. A konkrét ügyben a bírói indítvány arra irányult, hogy az Abtv. 32. § (1) és (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság vizsgálja meg, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulója, (3) bekezdése és a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 42. § 2. fordulója és 44. § (1) bekezdése ellentétes-e az Egyezmény 3. Cikkével.
- [40] A jogszabályi környezet megváltozása kapcsán fontos kiemelni, hogy az indítvánnyal támadott jogszabályhelyeket – tehát a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény fenti jogszabályhelyeit – a jogalkotó nem módosította, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés változatlanul része a hazai büntetőjogi szankciórendszernek. A 2014. évi LXXII. tv. 109. §-a ugyanakkor egy új alcímmel, és a 46/A.–46/H. §-okkal egészítette ki a Bv. tv. rendelkezéseit, így módon kialakította a hazai szabályozásban a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárásának a szabályait.

- [41] 2.1. Mivel tehát a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés továbbra is része a magyar szankciórendszernek, és hazai szabályozásának az Egyezményvel való összhangja továbbra is megkérdőjelezhető, az indítvány nyilvánvalóan nem vált tárgytalanná.
- [42] 2.2. Ami a megszüntető döntés másik lehetséges indokát illeti – vagyis, hogy nyilvánvaló az okafogyottság azon az alapon, hogy az adott eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn – álláspontom a következő.
- [43] 2.2.1. Az eljárás folytatására okot adó körülmény az indítvány előterjesztésekor annak a lehetősége volt, hogy a támadott Btk. rendelkezések ellentétesek az Egyezményvel, annak 3. Cikkével. Az Egyezménynek való megfelelés vizsgálata az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az egyezményszöveg értelmezésével és az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjogának felhívásával, elemzésével történik. Az EJEB joggyakorlatában az életfogytig tartó szabadságelvonással járó büntetés megítélése az alábbiak szerint alakult.
- [44] 2.2.2. Az előzményt alapvetően az EJEB 2013. július 9-én meghozott, *Vinter és társai kontra Egyesült Királyság*-döntése {[GC] (66069/09, 130/10 és 3896/10)} szolgáltatta.
- [45] Az ítélet egyik lényeges megállapítása, a 122. pontja szerint „[...] Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltnek joga van arra, hogy a büntetésének megkezdésekor tudja, hogy mit kell tennie ahhoz, hogy szabadulására esély nyíljon, és milyen feltételek mellett (ideértve, hogy mikor vizsgálják felül az ítéletét, illetve mikor kérhető a felülvizsgálat). Következésképpen az olyan belső jog, amely egyáltalán nem biztosít mechanizmust vagy lehetőséget a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés felülvizsgálatára, az Egyezmény 3. Cikkébe ütközik már abban a pillanatban, amikor a tényleges életfogytig tartó ítéletet kiszabják és nem a szabadságvesztés töltésének későbbi fázisában.”
- [46] Későbbi ítéleteiben az EJEB ezt az álláspontját megerősítve arra is rámutatott, hogy egy eredeti TÉSZ-es ítélet végrehajtása során, törvénymódosítással utólag beiktatott intézményes felülvizsgálati lehetőség az EJEE 3. cikkével való ütközést azonban ki tudja küszöbölni, még akkor is, ha már hosszabb időt közben az elítélt így töltött el. {Lásd *Murray kontra Hollandia* (10511/10), 2013. december 10., 58–59. §}
- [47] Az indítvány benyújtását követően, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatban, Magyarország elleni ügyben az EJEB 2014. május 20-án hozta meg döntését [*Magyar László kontra Magyarország* (73593/10.)].

- [48] A döntés értelmében a magyar szabályozás az Egyezmény 3. Cikkét sérti, tekintettel arra, hogy semmilyen kötelezettség nem terheli a bíróságokat, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést meghatározott időközönként felülvizsgálják, illetve, hogy a köztársasági elnök diszkrecionális jogkörébe tartozik az Alaptörvény által meghatározott egyéni kegyelem gyakorlása is, így a tényleges szabadságvesztést töltők számára semmilyen törvényi garancia nem marad. Ezért tehát a szabályozás alkalmazása ellentétes az Egyezmény 3. Cikkével.
- [49] {A témában lásd még: *Harakchiev és Tolumov kontra Bulgária* (15018/11 és 61199/12), 2014. július 8.; *Bodein kontra Franciaország* (40014/10), 2014. november 13.; *Manolov kontra Bulgária* (23810/05), 2014. november 4.}
- [50] 2.2.3. Az EJEB akkor tartja az Egyezménnyel összeegyeztethetőnek a részes államok jogában az életfogytig történő szabadságelvonást, ha ahhoz az általa a – fent utalt és egyéb kapcsolódó – döntéseiben meghatározott követelményeknek megfelelő felülvizsgálati mechanizmus kapcsolódik. Ha a felülvizsgálat mechanizmus nem az EJEB követelményei szerint működik, nem csupán a felülvizsgálat intézménye, de maga a szankció is ellentétes az Egyezménnyel, annak kiszabása az Egyezmény megsértését eredményezi.
- [51] 3. A fentiek alapján úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróságnak el kellett volna végeznie az új hazai szabályok, a 2014. évi LXXII. törvénnyel létrehozott felülvizsgálati mechanizmust előíró rendelkezések tartalmi kontrollját annak érdekében, hogy megállapítható legyen, hogy az adott szankció, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazásának hazai szabályozása összhangban áll-e az Egyezménnyel.
- [52] Ezzel összefüggésben csupán utalok arra, hogy a kötelező kegyelmi eljárást életre hívó strasbourgi ítéletnek az új hazai szabályozás két szempontból bizonyosan nem felel meg.
- [53] Az egyik: szemben a *Magyar László kontra Magyarország* ügyben megjelölt legalább 25 év elteltével történő felülvizsgálattal, az új, kötelező kegyelmi eljárásra csak akkor kerülhet sor, ha az elítélt a szabadságvesztésből 40 évet kitöltött.
- [54] A másik, hogy az eljárás során a döntést a köztársaság elnök hozza meg. Márpedig a köztársaság elnök kegyelmi döntésében nincs kötve a Kegyelmi Bizottság állásfoglalásának megfelelő előterjesztéshez. Továbbra sem állapítható meg tehát, hogy a köztársaság elnök e jogkörének gyakorlása során milyen szempontokat mérlegel, ezért valójában változatlanul nem látható

az elítéléskor, hogy milyen feltételeknek kell megfelelnie az elítéltnak ahhoz, hogy a szabadulásra reális esélye legyen.

- [55] Az iménti szempontokat is átfogó vizsgálat híján az Alkotmánybíróság nem hozhatott megalapozott döntést arról, hogy az eljárás folytatására okot adó körülmény, vagyis az Egyezmény megsértésének a lehetősége, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés szabályozásának az Egyezménybe ütközése fennáll-e.
- [56] Mivel ezt a vizsgálatot az Alkotmánybíróság elmulasztotta, nem vonhatott le megalapozott következtetést arra vonatkozóan, hogy az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn. Ezen megalapozatlanság miatt a többség döntésével nem értek egyet.

Budapest, 2015. január 20.

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

- [57] A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/833/2014.

